

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

УДК 336:334.716:339.5

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Л. В. Клименко, к.е.н., доцент, Уманський національний університет садівництва

Досліджено теоретичний зміст організаційно-економічних механізмів управління зовнішньоторговельною діяльністю підприємств України. Проаналізовано державний та макроекономічний інструментарій регулювання зовнішньої торгівлі, здійснено структурування системи зовнішньоторговельної діяльності як об'єкта управління, уточнено її понятійно-категоріальний апарат. З використанням методології системно-функціонального підходу до управління, запропоновано концепцію організації зовнішньої торгівлі на рівні підприємств, розкрито її організаційно-управлінський механізм. Розроблено алгоритм удосконалення системи управління зовнішньоторговельною діяльністю на підприємстві й обґрунтовано шляхи її активізації.

Ключові слова: організаційно-економічні механізми, державне управління, зовнішньоторговельна діяльність, менеджмент зовнішньоекономічної діяльності, міжнародні економічні організації.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Необхідною умовою розвитку національної економіки, поглиблення співпраці з іншими державами, створення сприятливого середовища для залучення іноземних інвестицій є належне законодавче забезпечення здійснення зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), яка становить важливий напрям загальної господарської діяльності держави. Зовнішньоторговельна діяльність є одним із головних факторів розвитку економіки будь-якої країни, а тому повинна виступати одним із найважливіших об'єктів регулювання. Удосконалення організаційно-економічних механізмів регулювання зовнішньоторговельної діяльності в Україні набуває усе більшого значення в процесі глобалізації її господарського життя й зростання економічної взаємозалежності з міжнародними економічними організаціями та окремими країнами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теоретичних, методологічних та прикладних питань формування ефективного механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності знайшли відповідне відображення в наукових працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених як Б.А. Анікін, М.В. Афанасьєв, В.І. Богачов, М.В. Брагінець, В.І. Власов, С.С. Гаркавенко, О.Л. Канищенко, С.М. Кваша, В.І. Коршунов, С.І. Косенков, Л. І. Михайлова, Д.В. Мінаєв, Є.В. Попов, І.В. Семеняк, А. Стрікленд, В.Г. Ткаченко, А. Томпсон та інших. Разом з тим аспекти правового регулювання ефективного входження української економіки у світову господарську систему є відносно новими для вітчизняної економічної науки. Також залишаються недостатньо розробленими й вимагають більш детального вивчення ціла низка питань, пов'язаних з формуванням та функціонуванням комплексного організаційно-економічного механізму регулювання ЗЕД в Україні.

Формулювання цілей статті. Україна має Вісник Сумського національного аграрного університету

великий природний, людський та науково-технічний потенціал, що приваблює до неї іноземних інвесторів та потенційних партнерів. Проте відсутність досвіду застосування всіх сучасних засобів регулювання зовнішньої торгівлі ще не дозволяє Україні стати рівноправною учасницею світового співтовариства. Тому останнім часом значно підвищився інтерес до теоретичного обґрунтування проблем розвитку міжнародної економічної діяльності України, зокрема до дослідження засад організаційно-економічного механізму управління зовнішньоторговельними відносинами в умовах ринкових трансформацій, розробки дієвого механізму здійснення торговельно-економічної політики на різних ієрархічних рівнях, а також до опрацювання конкретних принципів і правил ефективної організації ЗЕД вітчизняними суб'єктами господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтенсивний розвиток міжнародних економічних зв'язків став можливим передусім тому, що національні системи регулювання більшості країн світу формуються навколо близьких, багато в чому спільних принципів, норм і правил. Розвиток сучасної міжнародної торгівлі в останні два десятиліття відбувається на основі інтенсивних процесів створення спільного організаційно-технічного, правового, адміністративного простору, в рамках якого формуються організаційно-економічні механізми управління зовнішньою торгівлею окремих держав [1].

Поняття «механізм» є багатоглядним і широко використовується у різних сферах життєдіяльності. В економічній літературі механізм – певна сукупність економічних процесів або суспільних явищ, згрупованих з метою сприяння або безпосереднього їх трансформування [2].

В економічних наукових працях розрізняють «механізми державного управління», «механізми державного регулювання», «механізми реалізації державної політики», «організаційно-економічні

механізми», «соціальні механізми», «правові механізми», «політичні механізми», «мотиваційні механізми», «ринкові механізми», «антикризові механізми», а також механізми, які стосуються конкретних сфер життєдіяльності (фінансово-кредитний механізм, валютний, механізм державного управління АПК, механізм державного управління ЗЕД і т. д.). Враховуючи це, не можна не погодитись з висловлюванням французького вченого А. Кульмана, який наголошував на існуванні великої кількості механізмів, які на його думку, являють собою систему елементів (цілей, функцій, методів, організаційної структури і суб'єктів) та об'єктів управління, в якій відбувається цілеспрямоване перетворення впливу елементів управління на необхідний стан [3, С. 13-14].

Нині не існує чіткого визначення поняття «організаційний механізм управління діяльністю підприємства». Одні автори трактують його, як сукупність процесів, що відбуваються в організації, другі – як етапи життєвого циклу організації, треті – як основні правила, норми, що діють у межах організації [1, 2, 4].

Ми поділяємо погляди О. Гавриляк, який стверджує, що організаційний механізм управління діяльністю підприємства – це сукупність організаційних складових у механізмі управління (мета та завдання управління, функції та технології управління, методи управління, норми та правила, організаційні процеси), що мають організаційне регулювання, управління в інтересах підприємства, ефективну діяльність управлінської системи (рис. 1) [4].

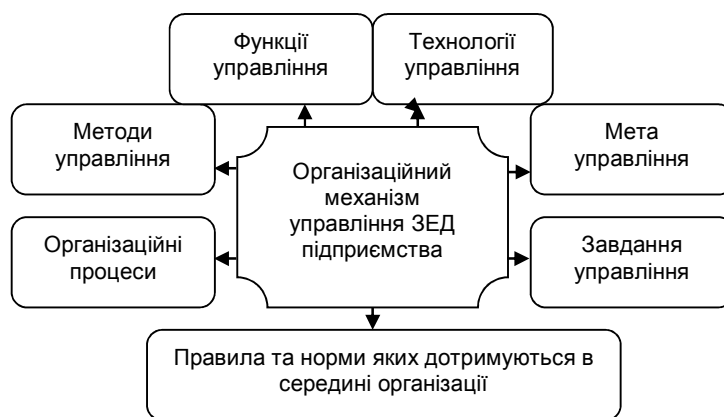

Рис.1. Організаційний механізм управління підприємством*

*Побудовано за матеріалами [4].

Розробка високоєфективного економічного механізму функціонування аграрного виробництва в ринкових умовах вимагає чіткого з'ясування його економічної сутності, структури, взаємозв'язку з іншими економічними категоріями.

З точки зору макроекономічного поняття «економічний механізм», можна визначити як практичний вираз системи виробничих відносин, що включають у себе засновану на інтересах (відповідальності) сукупність економічних важелів і регуляторів виробництва. Н. Слав'янська визначає економічний механізм як систему господарювання виробничих відносин, продуктивних сил і надбудови (політика, держава, право). Важливе значення у функціонуванні економічного механізму відіграють економічні закони, які виражають сутнісні, об'єктивно необхідні економічні зв'язки й відносини та більш повно відображають фундаментальний принцип науки – пізнання об'єктивних процесів розвитку суспільства [2].

За визначенням академіка І.І.Лукінова, економічний механізм є досить складною сукупністю регуляторів, за допомогою яких реалізуються складові загальнодержавної та ринкової політики – монетарної, валютної, цінової, фінансової, бан-

ківсько-кредитної, платіжної, податкової, митної, страхової тощо [5].

Ми поділяємо погляди Академік П.Т. Саблука, який виділяє такі основні елементи економічного механізму: цінова політика, фінансово-кредитна політика, податкова політика, удосконалення управління та мотивації праці [6].

Використовуючи системний підхід можна зазначити, що організаційно-економічний механізм включає сукупність простих і складних взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих ключових систем (процесів, елементів, форм, методів), які визначають зміст, порядок розробки і функціонування будь-якого виду робіт, процесів чи об'єктів у сфері діяльності людини і які дозволяють за мінімальних витрат ресурсів і часу задовольнити вимоги інноваційної політики, ринку попиту і ринку пропозиції, тенденції розвитку науки, техніки, технології, організації, економіки та інших аспектів розвитку виробництва на національному та міжнародному рівні [7, С. 126].

Організаційно-економічні механізми управління зовнішньою торгівлею це своєрідна уніфікація правових, адміністративних, організаційно-технічних систем державного регулювання зов-

нішньої торгівлі різних країн, міжнародна спільність практики і однаковість у розумінні трактовок термінів, які відносяться до техніки регулювання цієї сфери діяльності держави.

Управління зовнішньою торгівлю підприємств здійснюється на державному, регіональному, міжнародному рівні та на окремому діючому підприємстві (рис. 2).

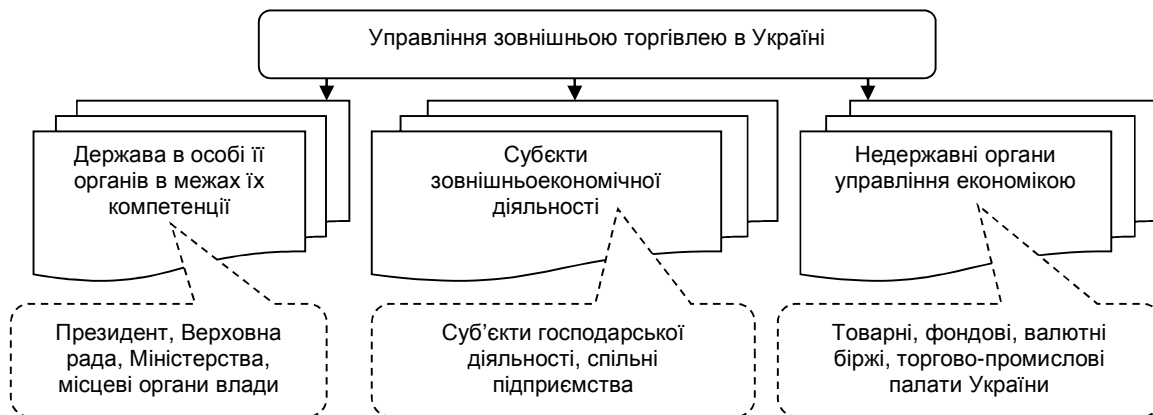

Рис. 2. Система управління зовнішньоторгівельною діяльністю в Україні*

*Побудовано за матеріалами [2].

Велике значення для ефективного державного регулювання зовнішньої торгівлі має його інституціональний і функціональний устрій: Міністерство економіки України, Міністерство закордонних справ України, Державна митна служба України. Головне їх завдання у сфері зовнішньоекономічної діяльності – координація і регулювання зовнішньоторгівельної діяльності відповідно до рішень найвищих органів державної влади і управління, розробка спільно з іншими федеральними органами виконавчої влади пропозицій щодо проведення єдиної державної зовнішньоторгівельної політики і забезпечення її реалізації, розробка напрямів експортної політики, реалізація механізму державної підтримки експорту, зокрема в рамках регіональних програм, захист

економічних інтересів України та її суб'єктів господарювання на зовнішньому ринку, а також інтересів вітчизняних товаровиробників і споживачів, вирішення проблем недобросовісної іноземної конкуренції, розробка і реалізація заходів щодо забезпечення ефективного інтеграції економіки України в світову економіку, залучення іноземних інвестицій [11].

Поряд з державним регулюванням виділяють регіональні рівні управління зовнішньою торгівлю. Можливості самостійного врегулювання комплексу ЗЕД з боку регіонів, зокрема визначення пріоритетів розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіонів, досить обмежені, оскільки повністю координуються державними органами влади (рис. 3).

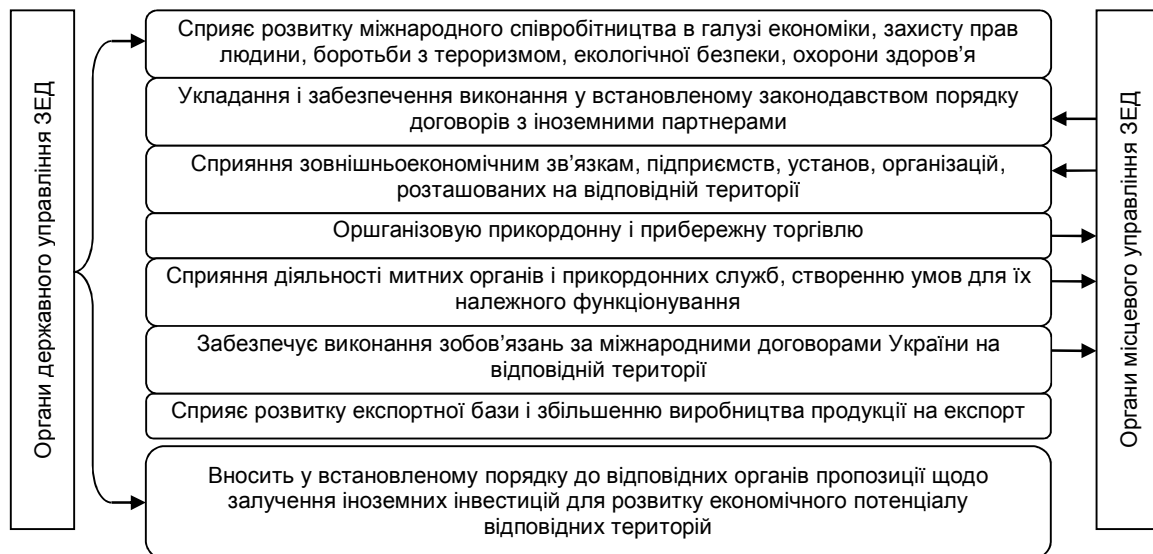

Рис. 3. Система повноважень державних і місцевих органів влади України у сфері зовнішньоекономічної діяльності*

*Побудовано за матеріалами [9].

Існує значний розрив між правами і відповідальністю регіонів, з одного боку, і умовами формування фінансової бази, необхідної для здійснення прав і обов'язків регіонів України, – з другого.

У більшості європейських країн одним із визначальних принципів розподілу повноважень між органами державного і місцевого управління зовнішньоекономічною діяльністю є принцип субсидіарності, відповідно до якого органи самоврядування та виконавчої влади повинні виконувати лише ті завдання, які не спроможні виконати органи нижчого рівня [8].

Серед основних методів регулювання зовнішньоторговельної діяльності регіону виділяють: митно-тарифне та нетарифне регулювання; заборони і обмеження зовнішньої торгівлі послугами та інтелектуальною власністю; заходи економічного і адміністративного характеру, що сприяють як безпосередньому розвитку зовнішньоторговельної діяльності, так і зміцненню інвестиційного потенціалу регіонів.

Поряд із управлінням зовнішньоекономічною діяльністю на рівні держави, на нашу думку вагомим чинником є менеджмент зовнішньоекономічної діяльності на базі окремого підприємства. Адже організація на рівні підприємства залежить не лише від наведених вище чинників а, й від методів виходу на зовнішній ринок. У зв'язку з цим розрізняють два варіанти організації:

1) безпосередній вихід на зовнішній ринок через власну зовнішньоторговельну фірму або відділ зовнішньоекономічних зв'язків;

2) вихід на зовнішній ринок за допомогою посередників.

На рівні підприємства організаційно-економічний механізм управління ЗЕД завжди конкретний, спрямований на досягнення певних експортно-імпортних цілей шляхом впливу на сфери і фактори, які забезпечують досягнення намічених цілей, і цей вплив здійснюється за допомогою використання наявних ресурсів або потенціалу підприємства.

Головною особливістю організаційно-економічний механізм управління ЗЕД підприємства є його спрямованість на: прискорення темпів науково-технічного прогресу; підвищення ефективності організаційно-економічних робіт у результаті спланованої, цілеспрямованої розробки і втілення комплексу заходів; активізацію та раціональне використання творчої активності працівників.

Організаційно-економічний механізм будь-яких господарських процесів включає відповідний порядок планування, фінансування, матеріально-технічного забезпечення, спеціальні структури, відповідні канали одержання інформації, оцінку економічної ефективності та інші компоненти. Тому організаційно-економічний механізм управління ЗЕД на підприємстві складається з таких

структурно-функціональних підсистем: прогнозування і планування розвитку; організації експортно-імпортних процесів; мотивації та стимулювання зовнішньоторговельних процесів; фінансування експортної діяльності; контролю процесу розвитку і зміни пріоритетів; інформаційного забезпечення [7, С. 127].

Ваговою складовою організаційно-економічного механізму управління зовнішньоторговельними операціями є недержавні організації, що сприяють розвитку та функціонуванню зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств. Серед таких виділяють Торгово-промислові палати.

У сучасних умовах, виходячи з перерозподілу владних повноважень між державою та організацією, сформувалися три типи міжнародних економічних організацій:

1) міжурядові організації, що здійснюють координативні функції;

2) міжнародні організації, які виконують окремі наднаціональні функції;

3) наднаціональні організації [8].

Необхідність в поширенні міждержавного регулювання торгівлі виникла внаслідок підвищення залежності економіки країн, у тому числі європейських, від зовнішньої торгівлі. В 1950р. лише 7% світової продукції експортувалися. До 1999 р. ця цифра зросла до 23%, а на даний час експорт в структурі світового продукту складає понад 50%. Таке зростання обсягів міжнародної торгівлі протягом останніх десятиріч пов'язане, перш за все, з глобалізаційними процесами та досягненнями в транспортній, комунікацій та інформаційній сферах.

Основними динамічними змінами в системі світових ринків є збільшення відносної частки продукції обробної промисловості у порівнянні з сировинними секторами. При цьому з середини 80-х років ХХ століття частка продукції обробної промисловості в експорті країн, що розвивається збільшується відносно розвинутих європейських країн. Разом з тим, основою збільшення експорту країн, що розвиваються, є продукція, виготовлена в результаті трансферу сучасних технологій: частка доданої вартості в них значно менша, ніж у товарів походженням з розвинутих країн [9, С. 76].

Щодо продукції новітніх технологій, то розвинуті країни, зокрема США, Японія, ФРН, Великобританія, Франція, прагнуть зберегти монополне становище в цьому секторі (політика неопромеркантілізму) за допомогою різних методів регулювання торговельних відносин [9].

Україна, що є членом 68 міжнародних організацій, як позаблокова держава прагне здійснювати відкриту зовнішню політику та до незалежного співробітництва з усіма зацікавленими партнерами [10]. Членство України у міжнародних організаціях та інтеграційних торговельних союзах стає

системним фактором розвитку національної економіки. Україна позбавлена можливості членства у деяких міжнародних організацій, оскільки не відповідає всім їх вимогам.

Найважливішою особливістю розвитку національних організаційно-економічних механізмів регулювання зовнішньоекономічної діяльності є їх правова забезпеченість. Перші правові акти, що стосуються цієї діяльності, прийняті Верховною Радою України вже у 1991 р. Це Закон України „Про зовнішньоекономічну діяльність” [11]. З його прийняттям зовнішньоекономічна діяльність в Україні вперше одержала правовий статус. В ньому нормативно визначені поняття зовнішньоекономічної діяльності, її суб'єктів, їх прав і свобод; встановлюються принципи здійснення та організаційні форми зовнішньоекономічної діяльності. Окрім цього закону, зовнішньоекономічну діяльність можна представити величезною кількістю нормативно-правових актів: законів, постанов, указів, актів міністерств тощо.

Однак невизначеність норм законів та наявність протиріч один одному створюють умови для будь-яких зловживань як недобросовісними суб'єктами ЗЕД, так і посадовими особами, які здійснюють контроль за цією діяльністю. Для запобігання подібним казусам у практиці державного регулювання зовнішньої торгівлі високорозвинених країн використовуються різні системи ієрархізації законодавства [1, С. 309].

Центральне місце у правовому забезпеченні державного регулювання зовнішньої торгівлі займає митно-тарифне законодавство.

Нині митно-тарифну політику в Україні здійснюють на основі врахування правил і вимог СОТ. Однак намагання України якнайшвидше приєднатися до СОТ позначилося на зниженні захисту за низкою позицій, зокрема щодо продукції аграрного сектору, текстилю і одягу, сталі та іграшок, деревини, паперу меблів тощо [12, С. 267].

У цілому зазначимо, що вплив на економіку України під час перебування в складі СОТ протягом останніх років не набув системного характеру. Уряд здійснював виконання взятих на себе зобов'язань щодо змін у торгівельній політиці, проте еквівалентного полегшення доступу сільськогосподарської продукції до зовнішніх ринків не відбулося. Також наслідки світової фінансово-економічної кризи не дозволили Україні відчути повною мірою позитивний ефект від спрощення режиму торгівлі з країнами - членами СОТ.

У сучасній практиці державного регулювання зовнішньої торгівлі поряд з тарифними заходами досить широко застосовуються й інші, не пов'язані з митним оподаткуванням інструменти зовнішньоторговельної політики, які дістали назву нетарифних. Проводячи паралель між сутністю методів нетарифного регулювання в Україні та за кордоном можна помітити головну деталь, що в ЗУ "Про зовнішньоекономічну діяльність" ст.29 фак-

тично нетарифні методи є "заходами у відповідь на дискримінаційні та недружні дії інших держав, митних союзів або економічних угруповань" [11]. Тобто, у вітчизняному митному законодавстві передбачається використання таких методів як захисних інструментів. Тоді, коли для СОТ та ООН методи нетарифного регулювання мають в основі функцію впливу на суспільно-економічні відносини в зовнішньоекономічній сфері [13, С. 29].

Вивчення досвіду державного регулювання зовнішньої торгівлі розвинутих країн показує, що роль прямого адміністративного регулювання зростає в надзвичайних умовах, коли необхідно централізувати витрачання і надходження валютних ресурсів, забезпечити енергією, сировиною і дефіцитними матеріалами найбільш важливі галузі економіки. У періоди нормального економічного розвитку співвідношення між адміністративними та економічними інструментами державного регулювання змінюється на користь останніх. Характерною особливістю державного регулювання зовнішньої торгівлі в період підйому є розширення використання грошово-кредитних, фінансових і митних засобів регулювання експорту і імпорту при скороченні сфери дії прямого адміністративного регулювання. Але і в цей період механізм державного регулювання в більшості країн зберігає комплексний характер, поєднуючи адміністративні і економічні інструменти регулювання [13].

Нажаль раніше реформи зовнішньоекономічної діяльності в Україні відбувалися за відсутності виваженої і послідовної стратегії, яка б базувалась на органічному поєднанні загальносвітових тенденцій становлення багатонаціональної системи регулювання міжнародної торгівлі із національною специфікою, врахуванням стартових умов трансформації економіки країни. Проте міжнародний досвід засвідчує, що саме виважені стратегічні дії можуть сприяти розвитку економіки країни на зовнішньому рівні. З метою підтримки національних експортерів у 1989 р. у Франції було прийнято так званий експортний план, покликаний істотно реорганізувати і спростити всю систему підтримки експорту в країні. Це привело до значного підвищення ефективності експортної політики. Нині зовнішній товарообіг Франції (понад 400 млрд євро), за рівнем якого вона займає місце в першій п'ятірці світових лідерів, охоплює широку експортну номенклатуру готових виробів, продовольства, напівфабрикатів, а за імпортом - новітнє устаткування, комплектуючі, паливо та сировину. [4].

Отже, організаційно-економічні механізми реалізації державної зовнішньоторговельної політики повинні формуватись на основі державно-політичних, нормативно-правових, ресурсно-функціональних, організаційних та фінансових систем утворюючих важелів.

Участь України у політичних та економічних союзах сприятиме утворенню нових корпорацій або участі в міжнародних корпоративних об'єднаннях. Вагомий вплив інтеграційних об'єднань на стан і розвиток глобальної економіки зумовлює використання особливих наднаціональних інститутів регулювання глобальних процесів і діяльності глобальних об'єднань. У сучасному інтеграційному просторі виникає потреба в наднаціональних органах, здатних приймати оперативні рішення від імені угруповання в цілому. Уряди погоджено відмовляються від частини своїх функцій і тим самим поступаються частиною державного суверенітету на користь недержавних органів. Найважливішими глобальними інститутами, з якими взаємодіє Україна, стали ООН, СБ, ЄБРР, РЄ, ОБСЄ, МВФ [9].

В умовах, коли першочерговими завданнями України в сфері зовнішньої торгівлі виступають приведення національного законодавства у відповідність до норм та правил Світової Організації Торгівлі, адаптація національного законодавства до норм і стандартів Європейського Союзу, подальше відкриття ринків і зняття штучних обмежень щодо продукції українських товаровиробників у Європейському Союзі, Росії й США, забезпечення найкращих умов для залучення іноземних інвестицій, врахування інтересів України при визначенні нових маршрутів транспортування енергоносіїв з Росії, створення максимально сприятливих умов для діяльності українських товаровиробників на ринках Азії, Африки й Латинської Америки, - проблема удосконалення нормативно-правового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності та її регулювання набуває особливої гостроти. В цьому аспекті логіка розгляду особливостей державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності шляхом конкретизації принципів зовнішньоекономічної діяльності та нормативно-організаційного механізму їх реалізації дозволяє виявити і зняти внутрішні протиріччя у відповідній системі законодавства ще на рівні основоположних засад. Урахування визначених принципових вад законодавства про зовнішньоекономічну діяльність та практики його реалізації у подальшому законотворчому процесі має забезпечити підвищення ефективності системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності [1, С. 312].

З метою вирішення завдання зі створення

конкурентного середовища слід встановити митні тарифи на такому рівні, щоб, з одного боку, наситити внутрішній споживчий ринок достатньою кількістю необхідних товарів, а з іншого - створити умови для можливого співіснування національного та імпортного товаровиробника, тобто одночасно вирішити два завдання, з максимальною вигодою для всіх сторін - виробників, споживачів та держави. Багатоплановість і специфіка впливу митного тарифу на розвиток зовнішньоторговельних відносин та економіки країни в цілому вимагають виваженого підходу до визначення рівні ставок митного тарифу та врахування при цьому всієї сукупності можливих економічних, політичних та соціальних наслідків. Отже, при розробці змін до митного тарифу слід детально аналізувати кон'юнктуру товарного ринку України, рівень розвитку різних галузей економіки та відповідно до цього будувати стратегію національного протекціонізму [13].

Висновки. Досвід багатьох країн свідчить, що зовнішньоторговельні зв'язки за умов правилної зовнішньоекономічної стратегії і політики є каталізатором економічного розвитку країни, інструментом ефективного включення її у світову економіку та інтеграційні процеси. У свою чергу, основою ефективної зовнішньоторговельної діяльності держави і запорукою її економічної безпеки в умовах руху до відкритої ринкової економіки є розвиток експортного потенціалу країни і різнобічне сприяння національним експортерам.

Алгоритмом удосконалення організаційно-економічних механізмів управління зовнішньоторговельною діяльністю України є: нормативно-правове впорядкування зовнішньоекономічних зв'язків із чітким розмежуванням повноважень між центральними й регіональними органами управління; державна підтримка виробництва конкурентоспроможної на світовому ринку продукції шляхом податкових, кредитних та інших преференцій; зміна структури експорту у бік збільшення частки продукції високого ступеня обробки; раціоналізація імпорту, включаючи розвиток імпортозамінюючих виробництв; корінне перетворення ринкової інфраструктури (банківського, страхового, інформаційного обслуговування, а також зв'язку); підвищення інвестиційної привабливості регіонів України; розвиток експорту послуг.

Список використаної літератури:

1. Сиротюк А. М. Проблеми законодавчого регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні / Сиротюк А. М. // Інноваційна економіка. - 2011. - № 4 (23). - С. 309-312.
2. Слав'янська Н. Механізм здійснення міжнародних розрахунків за експортно-імпортними операціями за допомогою документарного акредитива / Слав'янська Н. // Банківська справа. - 2012. - № 5. - С. 58-61.
3. Кульман А. Экономические механизмы: Пер. с франц. / Под общ. ред. Н.И. Хрустальной. - М.: Прогресс; Универс, 1993. - 192 с.
4. Гавриляк О. Організаційний механізм управління діяльністю підприємства / Електронний сту-

дентський науковий вісник: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://myronenko.org.ua/node/180>: <http://kerivnyk.info/2012/04/gavryljak.html>

5. Лукінов І.І. "Економічні трансформації наприкінці 20-го сторіччя" / Електронний студентський науковий вісник: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakoni.com.ua/node/660>

6. Саблук П.Т. Економічний механізм АПК // Проблеми економіки агропромислового комплексу і формування його кадрового потенціалу: Кол. монографія. - У 2-х тт. / За ред. П.Т. Саблука, В.Я. Амбросова, Г.Є. Мазнева. - Т.1. - К.: ІАЕ, 2000. - С. 360-372.

7. Захарченко В. І. Інноваційний менеджмент в умовах трансформаційної економіки / В. І. Захарченко, Н. М. Корсікова, М. М. Меркулов. - К. : ЦУЛ, 2012. - 448 с.

8. Ігнатушина М. І. Щодо питань розмежування повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері зовнішньоекономічних відносин /М. І. Ігнатушина// Вісник ІЕПД НАН України. - 2010. - № 1. - С. 124-130.

9. Субботин А. Перспективы глобального рынка. // Мировая экономика и международные отношения. – 2005. - № 1, С.75-80

10. Єдиний державний реєстр міжнародних організацій, членом яких є Україна [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. - Режим доступу: http://www.mfa.gov.ua/data/upioad/pubijcatlon/mfa/ua/30452/41301174_dod.doc

11. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. №959-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №29.

12. Мельник Т. Регулювання імпорту за умов економічної кризи / Т.Мельник// Журнал європейської економіки – Тернопіль: Тернопільський національний економічний університет. – 2011. – Том 11 (№3). – С.252–269.

13. Гребельник О.П. Порівняльний аналіз теоретичних підходів до нетарифного регулювання /О.П. Гребельник, М.Д. Стеблянко// Митна безпека. – 2010. Серія «Економіка» - № 1. - С. 24 - 34.

Исследовано теоретическое содержание организационно экономических механизмов управления внешнеторговой деятельностью предприятий Украины. Проанализирован государственный и макроэкономический инструментарий регуляции внешней торговли, осуществлена структуризация системы внешнеторговой деятельности как объекта управления, уточнен её понятийно-категориальный аппарат. С использованием методологии системно-функционального подхода к управлению, предложена концепция организации внешней торговли на уровне предприятий, раскрыт её организационно управленческий механизм. Разработан алгоритм усовершенствования системы управления внешнеторговой деятельностью на предприятии и обоснованно пути его активизации.

Ключевые слова: Организационно экономические механизмы, государственное управление, внешнеторговая деятельность, менеджмент внешнеэкономической деятельности, международные экономические организации.

Investigational theoretical maintenance organizationally economic mechanisms of management of enterprises of Ukraine foreign trade activity. The state and macroeconomic tool of adjusting of foreign trade is analysed, strukturizaciyu of the system of foreign trade activity as ob"ekta management is carried out, it is specified concept-category vehicle. With the use of methodology of the sistemno-funkciynogo going near a management, conception of organization of foreign trade is offered at the level of enterprises, it is exposed organizationally administrative mechanism. The algorithm of improvement of control system by foreign trade activity is developed on an enterprise and grounded ways of its activation.

Keywords: Organizationally economic mechanisms, state administration, zovnishnetorgivel'na activity, management of foreign economic activity, international economic organizations

Дата надходження до редакції: 02.04.2013

Рецензент: д.е.н., професор Школьний О.О.

УДК 351.82

УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Н. І. Ліповська-Маковецька, к.е.н., доцент, Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»

Обґрунтовано необхідність удосконалення механізму митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. виділено основні причини, що гальмують збільшення обсягу експортного потенціалу, визначено основні напрями удосконалення митно-тарифного регулюван-